

Et Par Bidrag til Sønderjyllands Historie efter 1864.

Ved

H. P. H a n s s e n.

I.

En Retskendelse.

Der fandtes ingen politisk Organisation i Sønderjylland før i 1888, da den nordslesvigske Vælgerforening blev stiftet.

Men der fandt et intimt Samarbejde Sted mellem en Række selvkaarede Førere, som repræsenterede alle Strøg af Nordslesvig og sad inde med Befolkningens Tillid hver paa sin Egn.

Nedenstaaende Retskendelse giver Oplysninger om, hvem der tog Initiativet og fattede de afgørende politiske Beslutninger i Aarene omkring 1870:

I m N a m e n d e s K ö n i g s.

In Untersuchungssachen

wider

den Buchhändler Sabroe hier & Consorten

wegen Übertretung des § 12 der Verordnung
vom 11. März 1850 betreffend die Verhütung
eines die gesetzliche Freiheit und Ordnung
gefährdenden Missbrauchs des Versamm-
lungs- und Vereinigungsrechts,

hat das Königliche Amtsgericht II in seiner Sitzung
vom 4. Januar 1870, an welcher Theil nahmen,

Hr. Ober-Amtsrichter v. Stemann,
 der Gastwirth Erichsen und
 der Kornhändler Claus Petersen

als Schöffen
 beide heute
 vereidigt

als Gerichtsschreiber, der Sekretair Quitzow
 als Polizeianwalt Hr. Bürgermeister Lüders,
 in Erwägung

- 1, dasz es durch die stattgehabte Verhandlung festgestellt worden, dass am 3. Septbr. v. J. im Locale der »Harmonie« Gesellschaft zu Hadersleben eine Versammlung stattgefunden hat, in welcher die in dem Blatte »Dannevirke« vom Sonnabend den 4. Septbr. v. J. abgedruckte, den Artikel 5 im Prager Frieden betreffende Adresse beschlossen worden ist, ohne dasz von dieser Versammlung eine Anzeige bei der hiesigen Polizeibehörde gemacht worden war;
 - 2, dasz es somit klar ist, dasz in der beregten Versammlung eine öffentliche Angelegenheit erörtert und berathschlagt worden ist;
 - 3, dasz die Verordnung vom 11. März 1850 über die Verhütung eines die gesetzliche Freiheit und Ordnung gefährdenden Miszbrauchs des Versammlungs- und Vereinigungsrechts im § 1. verfügt:
 »Von allen Versammlungen, in welchen öffentliche Angelegenheit erörtert oder berathen werden sollen, hat der Unternehmer mindestens 24 Stunden vor dem Beginne der Versammlung unter Angabe des Ortes und der Zeit derselben Anzeige bei der Ortspolizei zu machen«;
- und dasz es im § 12 eben derselben Verordnung heisst:

»Wenn eine Versammlung ohne die in § 1 vor-

geschriebene Anzeige stattgefunden hat, so trifft den Unternehmer eine Geldstrafe von 5 bis 50 Thalern oder Gefängnisstrafe von 8 Tagen bis zu 6 Wochen. Derjenige der den Platz dazu eingeräumt hat und jeder, welcher in der Versammlung als Vorsteher, Ordner, Leiter oder Redner aufgetreten ist, hat eine Geldbusse von 5 bis 50 Thalern verwirkt.«

Diese Verordnung auch in der Gesetzsammlung für die Königlichen Preussischen Staaten vom Jahre 1867 Nr. 62 in gesetzlich vorgeschriebener Weise publicirt worden ist:

dasz es ferner im § 338 des St. G. B. heiszt:

»hat Jemand mehrere Uebertretungen begangen, so kommen die sämmtlichen dadurch begründeten Strafen zur Anwendung.«

4, dasz durch die stattgehabten Verhandlungen und durch das eigene Geständniss der betreffenden Angeklagten festgestellt ist:

a, dasz der Gutsbesitzer Nicolai Ahlmann auf Werthemine, der Tabacksfabrikant Jens Peter Junggreen in Apenrade und der Buchhändler Theodor Sabroe in Hadersleben nicht nur als Unternehmer der zur Frage stehenden Versammlung fungirt haben, sondern auch in derselben als Redner aufgetreten sind; mithin sich in beiden Beziehungen nach dem angeführten § 338 des St. G. B. strafbar gemacht haben.

b, dasz der frühere Advocat Salicath sowohl den Platz zu der fraglichen Versammlung eingeräumt hat, als auch in derselben als Redner aufgetreten ist, mithin sich ebenfalls einer zweifachen Uebertretung schuldig gemacht hat;

c, dasz folgende Angeklagte nur als Redner in

der mehrerwähnten Versammlung aufgetreten sind namentlich:

- 1, der Redacteur Hans Rudolph Hiort Lorenzen in Hadersleben;
 - 2, der Dr. med. Paul Anton Madvig daselbst
 - 3, der Rentier Jes Andreas Detlefsen daselbst
 - 4, der Redacteur Jacob Claudius Pingel in Sonderburg
 - 5, Hofbesitzer Christian Nielsen in Weibeck;
 - 6, Gutsinspector Raunsøe in Gram;
 - 7, der frühere Küster Peter Jörgensen in Mummark;
 - 8, der Müller Jens Frederik Riddermann Wieland in Gram;
 - 9, der Hofbesitzer Hans Lassen in Lysabild;
 - 10, der Hofbesitzer Peter Skau in Bockshave;
 - 11, der Gutsbesitzer Hans Tellus Möller auf Gammelgaard;
 - 12, der Redacteur C. A. Willemoes in Flensburg;
 - 13, der Buchhändler Gustav Johannsen in Flensburg;
 - 14, der Hofbesitzer Hans A. Krüger in Beftoft.
- d, dasz der Hofbesitzer Christian Hanssen auf Nørremølle und der Ziegeleibesitzer Chr. Callesen auf Posekier zwar bei der beregten Versammlung gegenwärtig gewesen sind; es jedoch nicht festgestellt ist, dasz dieselben sich an der Versammlung in gesetzwidriger Weise betheiligt haben,

für Recht erkannt:

- 1, die Angeklagten, Gutsbesitzer Nicolai Ahlmann, Fabrikant Jens Peter Junggreen und der Buchhändler Theodor Sabroe werden als Unternehmer der Versammlung vom 3. Septbr. 1869 ein Jeder in eine Geldbusze von 5r, welche event. durch eine 8 tägige Gefängnisstrafe abzubüßen ist, und

weil sie als Redner in der gedachten Versammlung aufgetreten sind, ein Jeder in eine, event. durch eine 2 tägige Gefängnisstrafe zu verbüssende, Geldbusze von 5r verurtheilt; auch schuldig erkannt, die Kosten ein jeder mit 4r an die Redaktur des Amtsgerichts zu erlegen.

- 2, Der Angeklagte, der frühere Advokat Salicath, wird weil er den Platz zu der Verhandlung am 3. Septbr. 1869 eingeräumt hat, in eine event. durch eine 2-tägige Gefängnisstrafe zu verbüssende Geldbusze von 5r und weil er als Redner in der Versammlung aufgetreten ist in eine event. durch eine 2-tägige Gefängnisstrafe zu verbüssende Geldbusze von 5r verurtheilt; auch schuldig erkannt, an Kosten 4r an die Redaktur des Amtsgerichts zu erlegen.

3. die Angeklagten

- 1, der Redakteur Hans Rudolph Hiort Lorenzen in Hadersleben,
- 2, der Dr. med. Paul Anton Madvig daselbst;
- 3, der Rentier Jes Andr. Detlefsen daselbst;
- 4, der Redakteur Jacob Claudius Pingel in Sønderburg;
- 5, der Hofbesitzer Christian Nielsen in Weißeck;
- 6, der Gutsinspektor Raunsoe in Gram;
- 7, der frühere Küster Peter Jörgensen zu Mummark;
- 8, der Müller Jens Fried. Riddermann Wießland in Gram;
- 9, der Hofbesitzer Hans Lassen in Lysabild;
- 10, der Hofbesitzer Peter Skau in Bockshave;
- 11, Gutsbesitzer Hans Tellus Möller auf Gammelgaard;
- 12, der Redakteur C. A. Willemoes in Flensburg;
- 13, der Buchhändler Gustav Johannsen daselbst;
- 14, der Hofbesitzer Hans A. Kryger in Bøftoft;

werden Jeder, weil sie in der Versammlung am 3. September v. J. als Redner aufgetreten sind, in eine event. durch eine 2-tägige Gefängnisstrafe abzubüssende Geldstrafe von 5r verurtheilt, auch jeder schuldig erkannt, 2r an Kosten an die Redaktur des Amtsgerichts zu erlegen.

Dahingegen werden

- 4, der Hofbesitzer Christian Hanssen auf Nörmölle und der Ziegeleibesitzer Chr. Callesen auf Posekier freigesprochen und die sie betreffenden Kosten niedergeschlagen.

V. R. W .

Ausgefertigt Hadersleben im Königlichen Amtsgericht I. den 4. Januar 1870.

G. v. Stemann.

II.

En Protokol.

Under den haarde Edskamp, der førtes i Sønderjylland fra Slutningen af Halvfjerdserne, blev der afholdt et Vælgermøde i Gram den 20. August 1881. Af en Deltager i Mødet — saavidt jeg har kunnet faa oplyst Gaardejer H. T h o m s e n, Roost — blev der optaget følgende Protokol over Mødet, som her aftrykkes, fordi den giver et godt Billede af den Tids indre Brydninger:

Vælgermøde i Gram Slotskro den 20. August 1881.

Efter Indbydelse fra de Herrer Skrumsager, Kjøbenhoved, og Arnum, Bovlund, havde der til det ovennævnte Møde, der som offentligt Møde var anmeldt for Politiet og derfor overværet af en Gendarm, indfundet sig 75 Mænd fra alle de forskellige Sogne i Haderslev Vesteramt. Mødet aabnedes Kl. 10

1. Formiddag af Indbyderen Skrumsager, Kjøbenhoved, der først takkede de Mødte, fordi de saa

talrigt var efterkommen Indbydelsen, og dernæst, under Henvisning til 17. Marts mødet i Vojens og de der tagne Bestemmelser, gjorde Rede for Hensigten med dette Møde i Dag, nemlig høre Befolkningens eller rettere Forsamlingens Udtalelser over, hvad den mente om Stillingen med Hensyn til det forestaaende Rigsdagsvalg, og om, hvad der var bleven forhandlet paa Vojensmødet. Han foreslog dernæst Hörlück, Rurup, til Ordstyrer, og Forsamlingen valgte ham enstemmig dertil ved Akklamation.

2. Hörlück, Rurup, erklærede, at han med Tak modtog Hvervet som Ordstyrer, takkede for den Tiltro, man viste ham, og bad om Overbærenhed, hvis han ikke skulde være Hvervet voksen. Han opfordrede Enhver, der ønskede at udtale sig, at bede ham om Ordet, og Ordet gaves først til
3. Kloster, Rødding, søgte at eftervise, at Vojensmødet ikke havde været og ikke kunde betragtes som noget offentligt Møde, da Indbydelsen til det ikke var sket offentlig. Han lagde derfor ikke stor Vægt paa, hvad der var bestemt ved dette Møde.
4. Skrumsager, Kjøbenhoved, forklarede, at han ikke heller ansaa Afgørelsen ved Mødet i Vojens for normgivende, men at han og Arnum derfor havde indbudt til Dagsmødet, for at se og høre, hvorledes Forsamlingen, der vel nok kunde betragtes som repræsenterende Befolkningen, vilde stille sig til Sagen, og om den ønskede de Bestemmelser, der vare tagne i Vojens, videre fremmede, eller om den vilde forkaste, hvad der var afgjort.
5. Jacobsen, Brønsmølle, foreslog, under Henvisning til et Forslag, der for nogle Dage siden var frem-

kommet i »Dannevirke«, om det ej var passende at vælge en Mand af hver Kommune, og de saa samledes til et stort Møde, for at faa et korrekt Indtryk af Folkestemningen, og han vilde ønske, at de Kommuner, der ikke hørte til 1ste Valgkreds, men hvor man ogsaa før havde valgt paa Krüger, ogsaa skulde tages med.

6. Arnum, Bovlund, talte om de Mødtes Antal ved Aabenraa Mødet for Vesteregnet, at de kun havde været meget faa, at han derfor ikke lagde videre Vægt paa Udfaldet af samme Møde eller paa den Afstemning, hvorimod han havde protesteret, der til Slutning var foretaget. Han foreslog Lassen, Lysabild, som Kandidat til Rigsdagen efter Krügers Død og motiverede Forslaget.
7. Jacobsen, Brønskjærmark, mente at det ved Aabenraa Mødet var slaaet fast, at Krüger ikke burde genvælges, og spurgte, om denne Afgørelse ikke fremdeles skulde staa ved Magt; for hans Part ansaa han den for afgørende.
8. Lund, Kjøbenhoved, var villig til at tiltræde Arnums Forslag at vælge paa Lassen efter Krügers Afgang, men kun paa den Betingelse, at Lassen tilfredsstillende skulde afgive en offentlig Erklæring.
9. Skrumsager, Kjøbenhoved, svarede Jacobsen, Kjørmark, at paa det lille Møde i Vojens var afgjort, at Krüger skulde genvælges. Paa Mødet i Aabenraa havde han ikke været tilstede. Denne Forsamling i Dag var indkaldt paa Basis af Vojens Mødet, og derom vilde han gjerne høre de Tilstedeværendes Mening, nemlig først om Krüger burde genvælges.
10. Thomsen, Roost, vil ubetinget have Krüger gjen-

valgt; men finder det rimeligst, at man dernæst enes om en Reservekandidat for ham, hvis han muligvis pludselig skulde gaa bort.

11. Lund, Kjøbenhoved, var af Thomsens Mening.
12. L. Jensen, Reisby, talte imod at gjenvælge Krüger, han vilde ikke støtte Arnums Forslag for Lassen og kunde ikke forstaa, at man kunde tænke paa ham, saaledes som han havde stillet sig til Edsspørgsmaalet, man maatte da hellere søge en anden Kandidat, muligvis Junggreen.
13. Hörlück, Rurup, vilde først have klaret, om Krüger skulde vælges eller ej.
14. Jensen, Reisby, mente, at Mødet ikke var »offentligt« nok til, at man kunde tage Beslutning derom.
15. Refslund sen., Bovlund, havde forstaaet Indbydelsen saaledes, at Skrumsager og Arnum ønskede at faa en Mening om Folkestemningen, og at de Mødte kun kunde give deres egen personlige Mening tilkjende, men at de ellers intet Mandat havde til at optræde i Folkets Navn.
16. Jacobsen, Brønskjærmark, fastholdt, at det ved Aabenraa Mødet var afgjort, at Krüger ikke skulde vælges igen, og det vel endog med $\frac{2}{3}$ af de der afgivne Stemmer, altsaa med stort Flertal, og det havde været et rigtigt »offentligt« Møde, hvor hele Nordslesvig havde været repræsenteret.
17. Thomsen, Roost, mente, at hvis Junggreen ikke havde sammenkaldt Mødet til Aabenraa men f. E. til Gram, havde Flertallet uden al Tvivl og maaske endog $\frac{9}{10}$ af de Tilstedeværende stemt for Krügers Gjenvalg.
18. Jacobsen, Brønskjærmark, antog, at Pladsen ikke kunde gjøre noget til Sagen.
19. Lund, Kjøbenhoved, talte for, at det bedste var, at man søgte at opnaa Enighed.

20. Jacobsen, Brøns Mølle, stemte deri med den foregaaende Taler, men maatte som den bedste Udvej fastholde at faa en Delegeret valgt for hver Kommune at disse da kunde samles til et stort Møde; de mindre Møder lagde han ikke stor Vægt paa.
21. Hansen, Vodder, talte for og mente, at der gerne kunde tages Beslutning i Dag.
22. Appel, Rødding, syntes, at det burde klares, om Forsamlingen vilde slutte sig til det i Vojens vedtagne, event. som Resultat vedtage en Beslutning, som de 5 i Vojens valgte kunde holde sig til, naar de samledes med Delegerede fra Als og Sundeved.
23. Jensen, Reisby, havde ikke rigtig Tillid til de 5 Mænd, der var valgt i Vojens, i det mindste havde han ingen Tillid til Friis, Eisbøl, og Sabroe, Haderslev, det var derfor bedst ikke at godkende Vojensmødet.
24. Refslund sen., Bovlund, mente tværtimod, at man skulde vedtage, at de Valgte i Vojens skulde fremme Sagen, der burde jo dog nogen til at tage sig af Sagen.
25. Jacobsen, Brøns Mølle, talte imod 17-Mandsforsamlingen i Vojens og dens Competence, især naar det i Aabenraa d. 2. Aug. afgjorte ikke skulde staa.
26. Skrumrsager, Kjøbenhoved, talte for at faa at vide, om Forsamlingen syntes, at Komiteen fra Vojens skulde fremme Sagen eller Komitevalget annulleres. Han mente, at Forsamlingen godt kunde bestemme derover.
27. Jacobsen, Brønshøjmark, talte for et Møde af Valgmænd, af alle danske Valgmænd. Forsamlingen i Dag ansaa han for incompetent.
28. Hansen, Kastrup, gav dernæst et klart Foredrag

over Anledningen til Mødet i Vojens, hvortil han var den ene Indbyder, og forklarede godt og tydeligt, hvad Meningen med det paa Vojens vedtagne var. Han forelagde tilsidst Forsamlingen det Spørgsmaal til Afgørelse, om den vilde godkende Vojensmødet og det der vedtagne — det var paa ingen Maade vedtaget, at Junggreen skulde udpeges som Reserve for Krüger — eller forkaste og der approbere det.

29. Jacobsen, Brøns Mølle, talte imod Sagen i det Spor, som Indbyderne ønskede den fremmet, talte om Referatet i »Dannevirke« med Hensyn til Junggreen, anbefalede denne og talte godt for ham.
30. Jensen, Reisby, talte imod, at Bestemmelse toges her med Hensyn til Krügers Gjenvalg og mente, at mange f. E. Thomsen, Roost, tog altfor megen Hensyn til Krügers Person og hans personlige Ønsker.
31. Thomsen, Roost, gjorde Jensen, Reisby, opmærksom paa, at det just var for Sagens og ikke for Personens Skyld, at Krüger burde gjenvælges, og det kunde enhver, der vilde, vistnok ogsaa indse.
32. Arnum, Bovlund, vilde have at vide, om de Fem maatte rejse til et Møde med Delegerede fra Als og Sundeved eller ej, og da helst paa et vist Grundlag, som her blev bestemt.
33. Jacobsen, Kjærmark, talte for Valget af en Mand med det levende Ord, ikke for Krüger.
34. Kloster, Rødding, talte saavel imod Mødet i Dag som imod Mødet i Vojens — derimod for Mødet i Aabenraa, navnlig hvad Competence angaar, — og han talte for Junggreen.
35. Skrumsager, Kjøbenhoved, talte og bad om at faa et Resultat.

36. Jacobsen, Brøns Mølle, fremkom med det Ændringsforslag, at Skrumsager og Arnum skulde indbyde til et offentligt Møde. Han anbefalede Junggreen og forklarede, naturligvis kun efter de Oplysninger, han var i Stand til at give, hvorfor Junggreen nu havde erklæret sig villig til at modtage Valg og før havde nægtet det.
 37. L. Jensen, Reishy, gav atter et Par Ord til Bedste som Anbefaling for Junggreen.
 38. Lund, Kjøbenhoved, vilde ikke have en bestemt Kandidat fastslaaet i Dag, han vilde faa Skrumsager og Arnum givet Fuldmagt til i Overensstemmelse med Vojensmødet at forhandle videre og foretage forberedende Skridt.
 39. Refslund sen. Bovlund talte i lignende Aand.
 40. Jacobsen, Kjærmark, talte atter imod Vojens Mødet og den der valgte Kommités Competance.
 41. Physant, Langetved, mente, at man godt kunde faa de 5 i Vojens valgte Herrer til at foretage forberedende Skridt, og det drog sig nu om, om man vilde have Bud med dem til Alsingerne og Sundvedderne.
 42. Thomsen, Roost, mente, at Diskussionen nu havde varet længe nok, og at Ordstyreren gjerne kunde lade afstemme over, hvad Indbyderne ønskede.
 43. Jensen, Rejsby, vilde slet ikke have afstemt.
 44. Hørlück, Rurup, lod nu som Ordstyrer afstemme over, »om Forsamlingen vilde anerkjende Valget af de to Mænd, Skrumsager og Arnum, fra Vojensmødet og »have Bud« med dem«.
- Dette vedtoges af Forsamlingen med overvældende Majoritet, nemlig med alle Stemmer imod 8.
45. Skrumsager, Kjøbenhoved, udtalte, at de paa

Mødet i Vojens valgte vilde bygge videre paa, hvad de ved Mødet i Dag havde erfaret og siden erfarede om Stemningen, og gjentagende bad han de Tilstedeværende om at udtale dem.

46. Appel, Rødding, talte om, at det nu vel nærmest burde fastslaas, om Forsamlingen vilde have Krüger eller en anden valgt, det være sig Junggreen eller Lassen eller muligvis en anden.
47. Jacobsen, Brøns Mølle, afgiver den Erklæring, at han har misforstaaet Afstemningsemnet, at han ogsaa nok vil »have Bud« med de 5, og at han tiltræder Majoriteten.
48. Skrumsager, Københoved, vilde gerne have noget bestemt, hvortil han og Arnum kunde holde dem.
49. Appel, Rødding, kan kun optræde personlig ved en mulig Afstemning, navnlig paa Grund af en foregaaende Udtalelse af Kloster med Hensyn til Stenningen for Junggreen i Klosters Omgivelser, thi Appel, der jo dog var fra samme Egn, havde ikke mærket til nogen saadan Stemning.
50. Arnum, Bovlund, mente, at alle kun var mødte personlig; men Skrumsager og han vilde gerne have et Tillidsvotum af Forsamlingen.
51. Refslund sen., Bovlund, kunde stemme, ikke alene for sig selv men for alle, som han havde talt med om denne Sag i hans Egn, nemlig for at vælge paa Krüger.
52. J. Schultz, Harreby, udtalte som sin Overbevisning, at Krüger burde dø som Rigsdagsmand, men at man jo kunde udse hans event. Efterfølger, maaske Junggreen.
53. Lund, Kjøbenhoved, talte for Krüger og hans Program.
54. Jacobsen, Brøns Mølle, holdt en lang Tale imod

Krügers Gjenvalg. Han vilde ikke have Krügers Person tillagt saa stor Vægt, han vilde have en Mand valgt, der kunde møde i Berlin; han fandt det uhørt, og aldrig før var i noget Land, hvor Parlamentarismen var indført, noget saa upraktisk forekommet, at man vilde vælge eller valgte en Mand til Folkets Talsmand, der var syg, og aldrig kunde indtage sin Plads.

55. Skrumsager, Kjøbenhoved, ønskede Afstemning foretagen over det Punkt, om man vilde have Krüger gjenvalgt eller ej.
56. Hørlück, Rurup, lod derover afstemme, og det vedtoges med alle imod 11 Stemmer, at Krüger skulde vælges igen.
57. Skrumsager, Kjøbenhoved bad nu Forsamlingen, om den vilde udtale sig med Hensyn til en Reservekandidat for Krüger, og muligvis nævne Personer, som den fandt egnede til at være Krügers Efterfølger, hvilket maaske ikke var saa ligetil, især da, saavidt Skrumsager vidste, der ikke fandtes en bestemt Mand, om hvem det kunde siges, at »han var et Hoved højere end alt Folket«. I et længere og vel motiveret Foredrag forelagde han nu dette Spørgsmaal til nærmere Eftertanke og henviste til Lassen, Lysabild. —
58. Jacobsen, Brøns Mølle mente, at det ikke var rigtigt og heldigt at vælge Lassen efter Krügers Afgang, thi hvis Lassen nedlagde Mandatet som Landdagsmand, vilde Alsingerne og deres Medvælgere jo kun atter vælge en Mand, der ligesom Lassen var villig til at aflægge Eden. —
59. Hansen, Kastруп vilde ubetinget have en bestemt Erklæring fra Lassen — dertil skulde Skrumsager og Arnum vende. —
60. Jensen, Reisby kaldte det Vægelsindethed at vælge Lassen og holdt paa Junggreen.

61. Hansen, Kastrup, mente, at Lassen kunde være ligesaa god som Junggreen.
62. Jacobsen, Kjærmark, fandt en stor Forskjel paa Junggreen og Lassen og udviklede, hvorfor han holdt paa Junggreen.
63. Skrumsager holdt paa at faa en fast og bestemt Erklæring af Lassen, saa kunde han nok vælge paa ham.
64. Jensen, Reisby, fandt det misligt at stole paa Lassens Overgang, som han kaldte det, nemlig fra Edsaflæggelsens Standpunkt og til Krügers Program.
65. Kloster, Rødding, var imod Lassen og for Junggreen.
66. Lund, Kjøbenhoved, mente, det vilde være det heldigste, om Lassen, som Reservekandidat, mødte ved Mødet, som Skrumsager og Arnum skulde med til, og der udtalte sig. —
67. Kloster, Røding, mente, at han kunde holde Valgmøder rundt om og der udtale sig og lade sig interpellere. —
68. Lund, Kjøbenhoved, kunde ligesaa godt stemme paa Junggreen som paa Lassen og syntes bedst om Lassen.
69. Arnum, Bovlund, anbefalede Lassen, da vi der kunde vente med Sikkerhed, at Vælgerne fra Als og Sundeved var villige til at gaa med. Han udtalte sig imod Referatet i »Dannevirke« om Vojensmødet, men det hed sig, at Stemningen der havde været meget for Junggreen, efter hans Mening var det ikke sandt. —
70. Skrumsager, Kjøbenhoved, skønnede ligesom »Dannevirke«.
71. Jacobsen, Brøns Mølle fandt det ikke passende at holde paa Lassen for ikke at udsætte ham for Fristelse, til at formaa ham til at afgive en Erklæ-

- ring med Hensyn til Edsspørgsmaalet, der maa-
ske kunde være i Strid med hans eget Indre.
72. Skrunnsager, Kjøbenhoved: Forslaget med Lassen
var fremkommet fra Folk, der staar Lassen meget
nær, og naar de ikke tog i Betænkning at anbe-
fale ham, kunde vi for den Sags Skyld godt følge
med. —
73. Lund, Kjøbenhoved, bragte paa Bane, at der end-
nu kun var talt om Lassen og Junggreen, og at
der muligvis kunde findes en 3die Kandidat. —
74. Jensen, Reisby, syntes ikke om en 3die Kandidat,
han mente, to var tilstrækkelig. —
75. Lund, Kjøbenhoved, mente, at det var rigtigst og
vigtigst at den udpegede Reservekandidat havde
Folket med sig, og muligvis kunde der gerne
foreslaas en passende Mand, som ingen tænkte
paa, og det var godt at høre Udtalelser derom. —
76. Appel, Rødding, holdt Lassen for at være ligesaa
god som Junggreen; han holdt ubetinget først paa
Krüger, og over denne sin Opfattelse gjorde Ap-
pel Rede for Forsamlingen i et større Foredrag,
der fulgtes med stor Interesse og hilstes med Bi-
fald.
77. Hansen, Kastrup, henlede Opmærksomheden paa
Callesen, Posekjær, som Krügers event. Efterføl-
ger og anbefalede at ofre denne Mand en Tanke
78. Thomsen, Roost, og ligeledes
79. Lund, Kjøbenhoved, syntes godt om Callesen og
anbefalede han.
80. Hansen, Kastrup, talte endnu for Callesen og
mente, at han ene kunde være paa sin Plads i
Rigsdagen og ogsaa var vel skikket til at være
Krügers Efterfølger.
81. Kloster, Rødding, og ligeledes
82. Jensen, Rejsby, vilde ikke have Callesen.

83. Skrumsager, Kjøbenhoved, talte om, at Forhandlingerne nu vel gjerne kunde afsluttes. —
84. Refslund sen., Bovlund, vilde have, at der skulde afstemmes over, om der i »Dannevirke« skulde gives en offentlig Beretning om Mødet, for at det ikke skulde gaa her med et muligt Referat, som det var gaaet med Vojensmødet.
85. Hørlück lovede som Ordstyrer, at der nok skulde komme et Referat, lille men korrekt, til »Dannevirke.« —
86. Skrumsager talte endnu engang, foranlediget af de foregaaende Udtalelser, om Forhandlingerne paa Mødet i Vojens.
87. L. Jacobsen, Brøns Mølle, anbefalede Skrumsager og Arnum ved det forestaaende Møde (Timandsmøde i Aabenraa) at virke hen til, at et offentlig, almindeligt Valgmøde blev afholdt. —
88. Skrumsager erklærede, at noget Bindende vilde ikke blive afgjort, at det i alt Fald enten paa den ene eller anden Maade vilde blive Folket forelagt til Godkendelse eller Forkastelse.
89. Lund, Kjøbenhoved, mindede endnu engang om, at det kunde være godt, om Reservekandidaten helst mødte ved et Møde og klarede sin Stilling.
90. Skrumsager: »Ja, naar Krüger ikke skal vælges, men ellers finder jeg det upassende, at hans udsete Efterfølger holder Valgmøder, saa længe Krüger er vor Mand og lever«. —
91. Jacobsen, Brønskjærmark, talte endnu engang om Krüger og imod hans Valg. —
92. Skrumsager, Kjøbenhoved, og dernæst
93. Physant, Langetved, svarede kort derpaa, og slutelig gav
94. Skrumsager en kort Melding eller Tegning over Resultatet af Mødet i Dag og erklærede Forhandlingerne for afsluttede og Mødet for hævet.

95. Hørlück, Rurup, Ordstyreren, takkede for den Orden, der havde hersket under Mødet og for Forsamlingens Tillid til ham, og udbragte et Leve for H. A. Krüger, der af Forsamlingen besvaredes med et nifoldigt kraftigt Hurra.

Mødet havde varet i samfulde $4\frac{1}{2}$ Timer uden nogen Pavse, og flere af de Herrer, der gjentagende havde Ordet, især begge Indbyderne, Appel Rødding, og Jacobsen, Brøns Mølle, udviklede deres Anskuelser udførligt og i længere Taler.
